

Wydział Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji SGGW

Ochrona konsumenta

Wykład 5: Wymagania prawne dotyczące zasad promocji żywności. Reklama żywności

Prof. SGH dr hab. Stanisław Kowalczyk
Instytut Rynków i Konkurencji
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Marketing mix

Koncepcja: promotion-mix

- *Public relations*: ukierunkowane na kształtowanie dobrych relacji z klientami, konkurentami, dostawcami, finansistami itd.
- *Free publicity*: komunikaty prasowe, pozytywne opinie użytkowników, itp.; niestety jest to także kanał przekazywania skarg i negatywnych opinii,
- *Advertising (reklama)*: przekaz pośredni (bezosobowy) skierowany do dużych grup konsumentów; głównym jego celem jest generowanie sprzedaży (środki: ulotki reklamowe, reklamy radiowe i telewizyjne oraz inne np. reklamy w środkach komunikacji),
- *Personal sales* (sprzedaż osobista),
- *Sales promotion* (sprzedaż promocyjna, wyprzedaż): okresowe redukcje cen,
- *Cold calling* (akwizycja telefoniczna): losowe lub selektywne kierowanie ofert sprzedaży do osób fizycznych i firm,
- *Sponsoring*.

Unijne przepisy prawne w zakresie reklamy żywności (1)

- **Rozporządzenie (WE) NR 178/2002** Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności, Dz. Urz. WE, z dnia 1 lutego 2002 L 31.
- **Rozporządzenie** Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) **NR 1169/2011** z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 i (WE) nr 1925/2006 oraz uchylenia dyrektywy Komisji 87/250/EWG, dyrektywy Rady 90/496/EWG, dyrektywy Komisji 1999/10/WE, dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektyw Komisji 2002/67/WE i 2008/5/WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 608/2004, Dz. Urz. WE z dnia 22.11.2011 r., L 304.

Unijne przepisy prawne w zakresie reklamy żywności (2) Rozporządzenie 178/2002

...etykietowanie, reklama i prezentacja żywności lub pasz (...), nie może wprowadzać konsumentów w błąd

Art. 16

Unijne przepisy prawne w zakresie reklamy żywności (3)

Rozporządzenie 1169/2011

- Definicja „reklamy” obowiązująca w R 1169/2011 pochodzi z dyrektywy 2006/114/WE,
- Zasady rzetelnego informowania o żywności obejmują także reklamę żywności (art. 7)
- Informacje oraz reklama żywności nie mogą wprowadzać w błąd, w szczególności:
  - a) co do właściwości, składu, ilości, trwałości, kraju lub miejsca pochodzenia, metod wytwarzania lub produkcji środka spożywczego,
  - b) przez przypisywanie środkowi spożywczemu działania lub właściwości, których on nie posiada (np. właściwości zdrowotne),

Unijne przepisy prawne w zakresie reklamy żywności (4)

Rozporządzenie 1169/2011

- c) przez sugerowanie, że środek spożywczy ma szczególne właściwości, gdy w rzeczywistości wszystkie podobne środki spożywcze mają takie właściwości (np. olej roślinny bez cholesterolu),
- d) przez sugerowanie poprzez wygląd, opis lub prezentacje graficzne, że chodzi o określony środek spożywczy lub składnik, który w danym środku spożywczym został zastąpiony innym komponentem lub innym składnikiem (np. czekolada bez składnika kakaowego) (art. 7).
- Informacje na temat żywności oraz reklama żywności muszą być rzetelne, jasne i łatwe do zrozumienia dla konsumenta,
- Informacje na temat żywności oraz reklama żywności nie mogą przypisywać jakiegokolwiek środkowi spożywczemu właściwości zapobiegania chorobom lub leczenia chorób (nie dotyczy wód mineralnych oraz żywności specjalnego przeznaczenia żywieniowego).

Wydział Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji SGGW

Polskie przepisy prawne w zakresie reklamy żywności

Polskie przepisy prawne w zakresie reklamy żywności (1)

- **USTAWA** z dnia 25 sierpnia 2006 r. o **bezpieczeństwie żywności i żywienia** (Dz. U. z 2015 r. poz. 594, 1893, z 2016 r. poz. 65, 1228),
- **Rozporządzenie Ministra Zdrowia** z dnia 16 września 2010 r. w sprawie **środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego** (Dz. U. z 2015 r. poz. 1026),
- **Rozporządzenie Ministra Zdrowia** z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie **naturalnych wód mineralnych**, wód źródlanych i wód stołowych (Dz.U. 2011 nr 85 poz. 466),
- **Rozporządzenie Ministra Zdrowia** z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup **środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży** w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz. U. z 2016, poz. 1154),
- **USTAWA** z dnia 29 lipca 2005 r. o **przeciwdziałaniu narkomanii** (Dz.U. 2012 poz. 124),
- **USTAWA** z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami **używania tytoniu i wyrobów tytoniowych** (Dz. U. z 2015 r. poz. 298, 1916, z 2016 r. poz. 960, 1331),
- **USTAWA** z dnia 26 października 1982 r. o **wychowaniu w trzeźwości** i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2015 r. poz. 1286, 1893, 1916)

Polskie przepisy prawne w zakresie reklamy żywności (2)

Przepisy ogólne (dotyczące wszystkich grup środków spożywczych)

Przepisy szczególne (dotyczą wybranych grup)

- środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego,
- naturalne wody mineralne,
- środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty,
- środki narkotyczne,
- tytoń i wyroby tytoniowe,
- wyroby alkoholowe.

Polskie przepisy prawne w zakresie reklamy żywności (3)

Ustawa o bżz z 2006

- Ustawa reguluje zasady sprzedaży, reklamy i promocji środków spożywczych (art. 1 ust. 3.)
- Reklama preparatów do początkowego żywienia niemowląt:
  - ✓ wyłącznie w publikacjach popularnonaukowych z zakresu wiedzy o opiece nad dzieckiem,
  - ✓ ograniczona do informacji potwierdzonych badaniami naukowymi,
  - ✓ nie może sugerować, że karmienie sztuczne jest równoważne lub korzystniejsze od karmienia piersią (art. 25 ust. 1.)

Polskie przepisy prawne w zakresie reklamy żywności (3a)

Ustawa o b.ż.ż. z 2006

Zabrania się:

- reklamy preparatów do początkowego żywienia niemowląt w miejscach ich sprzedaży,
- prowadzenia działalności promocyjnej zachęcającej do nabycia preparatów do początkowego żywienia niemowląt (jak rozdawanie próbek, specjalne wystawy, kupony rabatowe, premie, wyprzedaje),
- oferowania lub dostarczania przez producentów/dystrybutorów preparatów do początkowego żywienia niemowląt kobietom ciężarnym, rodzicom niemowląt lub członkom ich rodzin, bezpośrednio lub za pośrednictwem podmiotów udzielających świadczeń zdrowotnych, bezpłatnie lub po obniżonej cenie (art. 25.ust. 2.)

Reklama suplementów diety - nie może sugerować, że zbilansowana i zróżnicowana dieta nie jest w stanie dostarczyć wystarczających dla organizmu ilości składników odżywczych (art. 27. ust. 5.)

Polskie przepisy prawne w zakresie reklamy żywności (4)

Rozporządzenie MZ o ś.s.s.p.ż. z 2010

Rozporządzenie określa (m.in.):

szczególne wymagania i warunki dotyczące oznakowania, prezentacji i reklamy środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego i przedmiotów służących do karmienia niemowląt

§ 1 pkt 4).

Polskie przepisy prawne w zakresie reklamy żywności (4a)

Rozporządzenie MZ o ś.s.s.p.ż. z 2010

Oznakowanie oraz reklama preparatów do początkowego oraz dalszego żywienia niemowląt odbywa się na następujących zasadach:

- są wprowadzane do obrotu pod nazwami, odpowiednio: „preparat do początkowego żywienia niemowląt” i „preparat do dalszego żywienia niemowląt”,
- są wprowadzane do obrotu pod nazwami, odpowiednio, „mleko początkowe” i „mleko następne (§ 13),
- nie zawierają informacji zniechęcających do karmienia piersią,
- zabrania się używania określeń takich, jak: „humanizowane”, „umacznione” i „adaptowane,
- zawierają informację o wyższości karmienia piersią nad karmieniem sztucznym,
- nie mogą zawierać wizerunków niemowląt, jak również innych wizerunków lub tekstów idealizujących stosowanie tych preparatów (§ 15).
- mogą zawierać oświadczenia żywieniowe i zdrowotne wyłącznie w przypadkach i po spełnieniu wymagań określonych w załączniku (nr 8) do rozporządzenia (§ 16)

Polskie przepisy prawne w zakresie reklamy żywności (4b) Rozporządzenie MZ o ś.s.s.p.ż. z 2010

Środki spożywcze stosowane w dietach o ograniczonej zawartości energii w celu redukcji masy ciała, nie mogą w oznakowaniu i reklamie odnosić się do tempa ani ilości ubytku masy ciała, które mogłyby wynikać ze stosowania tych produktów (§ 32 ust. 4.)

Polskie przepisy prawne w zakresie reklamy żywności (5) Rozporządzenie MZ o ś.s. przeznaczone dla dzieci z 2016

W jednostkach systemu oświaty zabrania się reklamy oraz promocji (...) środków spożywczych innych niż objęte grupami środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w tych jednostkach.

Ustawa o b.ż.ż.: art.. 52c ust.2

Polskie przepisy prawne w zakresie reklamy żywności (6) Rozporządzenie MZ o wodach z 2011

Rozporządzenie określa (m.in.):

szczególne wymagania dotyczące oznakowania, prezentacji i reklamy naturalnych wód mineralnych, wód źródlanych oraz wód stołowych

§ 1, pkt 3).

Polskie przepisy prawne w zakresie reklamy żywności (6a)

Rozporządzenie MZ o wodach z 2011

Reklama wód* pitnych (także ich oznakowanie) nie może:

- zawierać oznaczeń, zastrzeżonych nazw, znaków towarowych lub firmowych, nazw gatunkowych, obrazów, sugerujących właściwości, których woda nie posiada,
- zawierać informacji przypisujących wodzie właściwości zapobiegania chorobom lub ich leczenia**.

Reklama wód pitnych może zawierać informacje: „pobudza trawienie”, „stymuluje funkcje wątrobowo - żółciowe” lub oznaczeniami podobnymi pod warunkiem, że wody te spełniają odpowiednie wymagania potwierdzone wynikami udokumentowanych badań klinicznych i farmakologicznych,

§ 8 i § 11

* Dotyczy naturalnych wód mineralnych, naturalnych wód źródlanych oraz wód stołowych

** Woda poprawia (metabolizm), łagodzi (dolegliwości żołądkowe), pomaga (leczyć nerki) pomaga walczyć z ... (np. cukrzyca), stymuluje funkcje....

Zakazane jest nadawanie przekazu handlowego w tym reklama:

- **wyrobów tytoniowych** (w zakresie regulowanym przez ustawę z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych),
- **napojów alkoholowych**, (w zakresie regulowanym przez ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi),
- **świadczeń zdrowotnych** w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej udzielanych wyłącznie na podstawie skierowania lekarza,
- **produktów leczniczych** (w zakresie regulowanym przez ustawę z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne),
- **gier** cylindrycznych, gier w karty, gier w kości, zakładów wzajemnych, gier na automatach (w zakresie regulowanym ustawą z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych),
- **substancji psychotropowych** lub środków odurzających oraz środków spożywczych lub innych produktów (w zakresie uregulowanym ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii).

Art. 16b., Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji

Polskie przepisy prawne w zakresie reklamy żywności (7)

Ustawa z 1995/2015 o wyrobach tytoniowych

Reklama wyrobów tytoniowych, papierosów elektronicznych, pojemników zapasowych lub rekwizytów tytoniowych to:

- rozpowszechnianie wizerunków marek wyrobów tytoniowych lub symboli z nimi związanych,
- rozpowszechnianie nazw lub symboli graficznych podmiotów produkujących wyroby tytoniowe, nieróżniących się od nazw i symboli graficznych wyrobów tytoniowych,

Art. 2 pkt 25)

Polskie przepisy prawne w zakresie reklamy żywności (7a) Ustawa z 1995/2015 o wyrobach tytoniowych

Zabrania się reklamy wyrobów tytoniowych oraz reklamy i promocji produktów imitujących te wyroby, lub symboli związanych z używaniem tytoniu i wyrobów tytoniowych w szczególności:

- w telewizji, radiu, kinach, podmiotach leczniczych, szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych, w prasie dziecięcej i młodzieżowej, na terenie obiektów sportowo-rekreacyjnych oraz w innych miejscach publicznych,
- w prasie innej niż wymieniona powyżej,
- na plakatach,
- w środkach usług informatycznych.

Polskie przepisy prawne w zakresie reklamy żywności (7b)

Ustawa z 1995/2015 o wyrobach tytoniowych

Sankcje

Kto:

reklamuje lub promuje wyroby lub produkty wbrew postanowieniom art. 8 ust. 1,

podlega grzywnie do 200 000 zł albo karze ograniczenia wolności, albo obu tym karom łącznie.

Art. 12

Polskie przepisy prawne w zakresie reklamy żywności (8)

Ustawa z wychowaniu w trzeźwości z 1982/2015

Reklama napojów alkoholowych – publiczne rozpowszechnianie znaków towarowych napojów alkoholowych lub symboli graficznych z nimi związanych, a także nazw i symboli graficznych przedsiębiorców produkujących napoje alkoholowe, nieróżniących się od nazw i symboli graficznych napojów alkoholowych, służące popularyzowaniu znaków towarowych napojów alkoholowych;

Za reklamę nie uważa się informacji używanych do celów handlowych pomiędzy przedsiębiorcami zajmującymi się produkcją, obrotem hurtowym i handlem napojami alkoholowymi.

Art. 2, ust. 1, pkt 3)

Polskie przepisy prawne w zakresie reklamy żywności (8a)

Ustawa z wychowaniu w trzeźwości z 1982/2015

Zabrania się na obszarze kraju reklamy i promocji napojów alkoholowych, z wyjątkiem piwa, którego reklama i promocja jest dozwolona, pod warunkiem że:

- nie jest kierowana do małoletnich;
- nie przedstawia osób małoletnich;
- nie łączy spożywania alkoholu ze sprawnością fizyczną bądź kierowaniem pojazdami;
- nie zawiera stwierdzeń, że alkohol posiada właściwości lecznicze, jest środkiem stymulującym, uspakajającym lub sposobem rozwiązywania konfliktów osobistych;
- nie zachęca do nadmiernego spożycia alkoholu;
- nie przedstawia abstynencji lub umiarkowanego spożycia alkoholu w negatywny sposób;
- nie podkreśla wysokiej zawartości alkoholu w napojach alkoholowych jako cechy wpływającej pozytywnie na jakość napoju alkoholowego;
- nie wywołuje skojarzeń z:
  - ❖ atrakcyjnością seksualną,
  - ❖ relaksem lub wypoczynkiem,
  - ❖ nauką lub pracą,
  - ❖ sukcesem zawodowym lub życiowym.

Polskie przepisy prawne w zakresie reklamy żywności (8b)

Ustawa z wychowaniu w trzeźwości z 1982/2015

Reklama i promocja piwa, nie może być prowadzona:

- w telewizji, radiu, kinie i teatrze **między godziną 6.00 a 20.00**, z wyjątkiem reklamy prowadzonej przez organizatora imprezy sportu wyczynowego lub profesjonalnego w trakcie trwania tej imprezy;
- na kasetach wideo i innych nośnikach;
- w prasie młodzieżowej i dziecięcej;
- na okładkach dzienników i czasopism;
- na słupach i tablicach reklamowych i innych stałych i ruchomych powierzchniach wykorzystywanych do reklamy, chyba że 20% powierzchni reklamy zajmować będą widoczne i czytelne napisy informujące o szkodliwości spożycia alkoholu lub o zakazie sprzedaży alkoholu małoletnim;
- przy udziale małoletnich.

Polskie przepisy prawne w zakresie reklamy żywności (8c)

Ustawa z wychowaniu w trzeźwości z 1982/2015

Zabrania się reklamy i promocji:

- produktów i usług, których nazwa, znak towarowy, kształt graficzny lub opakowanie wykorzystuje podobieństwo lub jest tożsame z oznaczeniem napoju alkoholowego lub innym symbolem obiektywnie odnoszącym się do napoju alkoholowego.
- przedsiębiorców oraz innych podmiotów, które w swoim wizerunku reklamowym wykorzystują nazwę, znak towarowy, kształt graficzny lub opakowanie związane z napojem alkoholowym, jego producentem lub dystrybutorem (art. 13¹ ust 3 i 4),
- wyrobów alkoholowych w wydawnictwach promocyjno - reklamowych przekazywanych przez producentów, dystrybutorów lub handlowców napojów alkoholowych - klitom detalicznym (art. 13¹ ust 8),
- zakazy reklamy zawarte w ust. 1–8 dotyczą także zleceniobiorców reklam (art. 13¹ ust 10),

Polskie przepisy prawne w zakresie reklamy żywności (8d)

Ustawa z wychowaniu w trzeźwości z 1982/2015

Zakazy określone w art. 13¹ ust. 1–8, **nie obejmują reklamy** i promocji napojów alkoholowych prowadzonej wewnątrz pomieszczeń hurtowni, wydzielonych stoisk lub punktów prowadzących wyłącznie sprzedaż napojów alkoholowych oraz na terenie punktów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży(art. 13¹ ust 9),

Sankcje

Kto wbrew postanowieniom zawartym w art. 13¹ prowadzi reklamę lub promocję napojów alkoholowych podlega grzywnie od 10 000 do 500 000 złotych (art. 45². 1).

Polskie przepisy prawne w zakresie reklamy żywności (9)

Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z 2005/2012

- Zabrania się reklamy i promocji substancji psychotropowych lub środków odurzających*.
- Produkty lecznicze zawierające substancje psychotropowe lub środki odurzające mogą być reklamowane na zasadach określonych w ustawie z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne.
- Zabrania **się reklamy i promocji środków spożywczych** lub innych produktów przez sugerowanie, że:
  - ✓ posiadają one działanie takie jak substancje psychotropowe lub środki odurzające,
  - ✓ ich użycie, nawet niezgodne z przeznaczeniem, może powodować skutki takie jak skutki działania substancji psychotropowych lub środków odurzających (art. 20)

* Substancje pochodzenia naturalnego lub syntetycznego, działające na ośrodkowy układ nerwowy to: substancje psychotropowe (Zał. 2, np. amfetamina) i substancje odurzające (Zał. 1 np. morfina)

Polskie przepisy prawne w zakresie reklamy żywności (9a)

Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z 2005/2012

Sankcje

Kto prowadzi reklamę lub promocję wbrew zakazom określonym w ustawie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku (art. 68.)

Co wynika z przepisów o promocji i reklamie żywności

- Reklamę realizuje producent we własnym interesie – nie konsumenta,
- Zasadniczym celem reklamy jest przekonanie konsumenta o wyjątkowości produktu,
a nie poinformowanie go o możliwości nabycia produktu,
- W reklamach coraz częściej mamy do czynienia z odwoływaniem się do naszej-konsumentów - podświadomości,
- Coraz częściej reklamy adresowane są do grup „wrażliwych”: dzieci, osoby cierpiące, osoby starsze, itp.,
- Coraz więcej kryptoreklamy oraz pseudo-kryptoreklamy („sponsorowanie” prognozy pogody),
- Reklama *versus* anty-reklama (pokazanie negatywnego obrazu konkurencji – parafarmaceutyki, środki piorące, środki do zmywania naczyń).

Koniec reklamy – Jeremy Rifkin*

Spoleczeństwo zerowych kosztów krańcowych – 2014/2016

- Reklama była siłą napędową systemu kapitalistycznego,
- Rynek reklamy kurczy się,
- Klienci traktują reklamę jako ukryty przekaz twórców reklamy,
- Reklama korporacyjna to nie tyle powód do irytacji - co intruz,
- 2/3 konsumentów ufa wiadomościom przekazywanym przez użytkowników Internetu**.

* J. Rifkin: 1995, *The End of Work*, 2000, *The Age Of Access*, 2011, *The Third Industrial Revolution*

** Katherine A. MacKinnon, *User Generated Content vs. Advertising: Do Consumers Trust the Word of Others Over Advertisers?* *The Elon Journal of Undergraduate Research in Communications* • Vol. 3, No. 1 • Spring 2012

Dziękuję za uwagę

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
Instytut Rynków i Konkurencji
Budynek M, ul. Madalińskiego 6/8
Telefon: +48 22 564 9237, +48 22 564 9234